

■ Kategorizace účetních jednotek

§

Právní úprava:

- § 1b zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví

2016–2023	2024–2026
Novela zákona o účetnictví zavedla v roce 2016 kategorie účetních jednotek – mikro, malé, střední a velké. Pro tyto kategorie stanovila limity (aktiva celkem, obchodní obrat a počet zaměstnanců).	Dochází ke zvýšení limitů aktiv a obratu pro jednotlivé stávající kategorie účetních jednotek.

▲ Na první pohled uvidíte změnu, ke které došlo

🔍

Komentář:

V roce 2023 byla přijata novela evropské směrnice 2023/2775 jejímž prostřednictvím dochází ke zvýšení peněžních kategorizačních kritérií pro jednotlivé kategorie účetních jednotek. Vzhledem k inflaci Komise EU **valorizuje částky hraničních hodnot**, konkrétně částky aktiv celkem a výši ročního úhrnu čistého obratu, a to s ohledem na kumulovanou inflaci v eurozóně a EU v období od 1. 1. 2013 do 31. 3. 2023. Limit vážení se k počtu zaměstnanců se nezměnil. Čistým obratem se pro účely účetnictví rozumí výše výnosů z prodeje výrobků a zboží a z poskytování služeb za účetní období. Ročním úhrnem čistého obratu se pro účely účetnictví rozumí čistý obrat vydělený počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobený 12.

V souvislosti s povinnou transpozicí předložila 28. 8. 2024 vláda Poslanecké sněmovně návrh novely ZoÚ. Členskými státy z novely vyplývá povinnost transponovat ji do 12 měsíců od zveřejnění v Úředním věstníku EU, nicméně členské státy byly povinny zajistit, aby se upravené limity aplikovaly již na účetní období začínající 1. 1. 2024 nebo později.

K této avizované změně skutečně došlo a to zákonem č. 316/2025 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 416/2023 Sb., o dorovnávacích daních pro velké nadnárodní skupiny a velké vnitrostátní skupiny.

Navrhované změny parametrů pro určení kategorie účetních jednotek pro účetní období započaté od 1. 1. 2024 a později ve srovnání s původními limity.

Kategorie účetní jednotky	Aktiva celkem (Kč)	Roční úhrn čistého obratu (Kč)	Průměrný počet zaměstnanců
Mikro účetní jednotka nepřekročí 2 z hodnot, tj. překročí nejvýše 1 hodnotu	11 000 000 (dříve 9 000 000)	22 000 000 (dříve 18 000 000)	10
Malá účetní jednotka nepřekročí 2 z hodnot, tj. překročí nejvýše 1 hodnotu a zároveň není mikro účetní jednotkou	120 000 000 (dříve 100 000 000)	240 000 000 (dříve 200 000 000)	50
Střední účetní jednotka nepřekročí 2 z hodnot, tj. překročí nejvýše 1 hodnotu a zároveň není mikro, ani malou účetní jednotkou	600 000 000 (dříve 500 000 000)	1 200 000 000 (dříve 1 000 000 000)	250
Velká účetní jednotka překročí 2 z hodnot, anebo je subjektem veřejného zájmu, anebo vybranou účetní jednotkou	600 000 000 (dříve 500 000 000)	1 200 000 000 (dříve 1 000 000 000)	250

Důsledkem zvýšení limitů se může stát, že některé účetní jednotky spadnou do nižší kategorie. Od toho se pak odvíjí změny v těchto oblastech:

- povinnosti auditu,
- rozsah sestavování účetní závěrky,
- některé povinnosti na vykazování informací v příloze v účetní závěre,
- povinnosti sestavit výroční zprávu,
- povinnosti sestavit konsolidovanou účetní závěrku.

■ Podávání daňových tvrzení a oznámení, uplatnění ztráty

● Uplatnění odpočtu na výzkum a vývoj a na odborné vzdělávání

§ Právní úprava:

- § 34 odst. 4 ZDP (1. 1. 2026) umožňuje za určitých podmínek uplatnit daňovým subjektům odpočet na výzkum a vývoj a na odborné vzdělávání v jiných obdobích, než v období vzniku. Následující tabulka ukazuje, jak se tyto podmínky v minulosti měnily:

2005–2013	2014–2025	2026
Nelze-li uplatnit odpočet na podporu výzkumu a vývoje v roce, kdy nárok na odpočet vznikl (z důvodu nízkého základu daně nebo daňové ztráty), lze odpočet nebo jeho zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období , ve kterém poplatník vykáže základ daně (snížený o nezdanitelné částky podle § 15 a o daňovou ztrátu), nejvýše však ve třech zdaňovacích obdobích bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém nárok na odpočet vznikl.	Nelze-li uplatnit odpočet na podporu výzkumu a vývoje a na odborné vzdělávání v období vzniku (z důvodu nízkého základu daně nebo daňové ztráty), lze je odečíst nejpozději ve třetím období následujícím po období, ve kterém vznikly.	Uplatnit odpočet na podporu výzkumu a vývoje a na odborné vzdělávání je možné – v období, ve kterém vznikl, nebo – v 5 po něm bezprostředně následujících obdobích. ▲ Hodnotu nalistujete, ověříte a pokračujete v práci!

🔍 Komentář:

Nutnou podmínkou k tomu, aby mohl být odpočet uplatněn později než v období vzniku, bylo **ve znění do konce roku 2025**, že v období vzniku nároku na odpočet nebylo možné uplatnit odpočet celý z důvodu nízkého základu daně nebo daňové ztráty. Následné uplatnění pak:

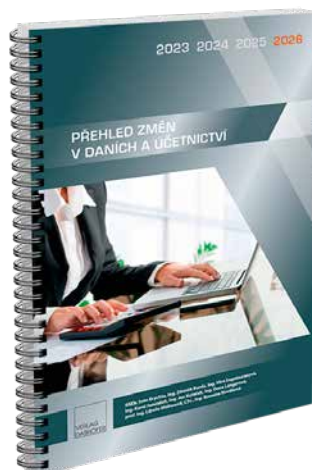
- v případě úpravy účinné **do konce roku 2013** muselo dojít k uplatnění v nejbližším zdaňovacím období, kdy uplatnění bylo možné (s omezením na maximálně tři bezprostředně následující zdaňovací období),
- v případě úpravy účinné **od roku 2014 do konce roku 2025** mohlo dojít k uplatnění ve kterémkoliv období z období, která se vešla do celkového rámce tří období následujících po období, ve kterém nárok vznikl.

V případě **znění od roku 2026** je na samotném poplatníkovi, zda odpočet (nebo jeho část) uplatní již v období vzniku nároku na odpočet, nebo v některém z 5 po něm bezprostředně následujících období. Přechodná ustanovení novely neumožňují tento postup využít pro odpočty, které vznikly ve zdaňovacím období započatém před 1. 1. 2026.

➔ Odkaz na související problematiku:

- **Odpočet na podporu výzkumu a vývoje**

Pořídte si publikaci
Přehled změn v daních a účetnictví
a budete si jistí aplikací novinek v praxi!

■ Vrácení bezdůvodně zaplacené daně

§

Právní úprava:

- § 81 ZDPH – Vrácení bezdůvodně zaplacené daně

Budete si jistí, odkdy platí nové ustanovení! ▼

Do 31. 12. 2025	Od 1. 1. 2026
Tato oblast nebyla v ZDPH obsažena.	<p>1) Nárok na vrácení bezdůvodně zaplacené daně může uplatnit příjemce plnění za těchto podmínek:</p> <ol style="list-style-type: none"> osoba, která uskutečnila plnění, byla ke dni uskutečnění plnění plátcem a uvedla na dokladu daň <ol style="list-style-type: none"> ve vyšší výši, než měla být uvedena, v případě plnění, které není zdanitelným plněním, nebo v případě plnění, u kterého měl povinnost přiznat daň příjemce plnění, osoba, která uskutečnila plnění, u tohoto plnění neprovedla opravu výše daně, daň za toto plnění je pravomocně stanovena a uhrazena a není předmětem kontrolního postupu ani předmětem řízení o opravném nebo dozorčím prostředku, bezdůvodně zaplacená částka daně za toto plnění nebyla příjemci zcela vrácena osobou, která uskutečnila plnění, příjemce plnění <ol style="list-style-type: none"> zaplatil osobě, která uskutečnila plnění, částku uvedenou na dokladu včetně daně za toto plnění a pokud příjemce plnění uplatnil za toto plnění odpočet daně, je tento odpočet daně pravomocně stanoven a není předmětem kontrolního postupu ani předmětem řízení o opravném nebo dozorčím prostředku, v dodatečném daňovém přiznání přiznal daň u tohoto plnění, provedl opravu odpočtu daně na správnou výši anebo došlo ke stanovení této daně nebo odpočtu daně ve správné výši z moci úřední a tato daň nebo odpočet daně byly pravomocně stanoveny a uhrazeny; to platí pouze v případě, že příjemce plnění nepřiznal daň za toto plnění ve správné výši, uplatnil odpočet daně za toto plnění ve vyšší výši nebo jej uplatnil za pozdější zdaňovací období, než ve kterém jej mohl v souladu s § 73 odst. 4 uplatnit, a vynaložil úsilí, které po něm lze rozumně požadovat, aby mu osoba, která uskutečnila plnění, bezdůvodně obohacení vzniklé z bezdůvodně zaplacené daně vydala a v soudním řízení bylo pravomocně rozhodnuto o povinnosti osoby, která uskutečnila plnění, vydat příjemci plnění bezdůvodně obohacení vzniklé z bezdůvodně zaplacené daně za toto plnění. <p>2) Nárok na vrácení daně vzniká ve výši bezdůvodně zaplacené částky daně, která je bezdůvodným obohacením.</p> <p>3) Nárok na vrácení daně uplatňuje příjemce plnění podáním daňového přiznání pro vrácení daně ve lhůtě do konce čtvrtého kalendářního roku bezprostředně následujícího po kalendářním roce, ve kterém nastal den uskutečnění plnění. Pokud v této lhůtě nebyl nárok na vrácení daně uplatněn, zaniká; u této lhůty nelze povolit navrácení v předešlý stav.</p> <p>4) Lhůta podle odstavce 3 neběží po dobu</p> <ol style="list-style-type: none"> soudního řízení podle odstavce 1 písm. f), správního, soudního nebo rozhodčího řízení vedeného za účelem vrácení bezdůvodně zaplacené daně podle odstavce 1 písm. e) bodu 3. <p>5) K daňovému přiznání pro vrácení daně je příjemce plnění povinen přiložit kopii dokladu podle odstavce 1 písm. a) a kopii rozhodnutí soudu podle odstavce 1 písm. f).</p> <p>6) Příjemce plnění je povinen vynaložit úsilí, které po něm lze rozumně požadovat, k tomu, aby o vrácení bezdůvodně zaplacené daně osobu, která plnění uskutečnila, bez zbytečného odkladu informoval.</p> <p>7) Odstavce 1 až 6 se v případě poskytnutí úplaty, ze které byla přiznána daň, použijí obdobně s tím, že lhůta podle odstavce 3 počíná běžet dnem, kdy byla úplata přijata.</p>

● Úrok z prodlení

§

Právní úprava:

- § 63 ZSDP – Úrok z prodlení
- § 251a DŘ – Společná ustanovení o úrocích
- § 251b DŘ – Společná ustanovení o úrocích hrazených daňovým subjektem
- § 251c DŘ – Společná ustanovení o úrocích hrazených správcem daně
- § 252 DŘ – Úroky z prodlení

2015–2020	2021–2025	2026
(1) Daňový subjekt je v prodlení, neuhradí-li splatnou daň nejpozději v den její splatnosti.	(1) Základem pro výpočet úroku z prodlení je a) splatná daň, která nebyla uhrazena, nebo b) vratka vzniklá v důsledku neoprávněného uplatnění daňového odpočtu nebo daně.	
(2) Daňovému subjektu vzniká povinnost uhradit úrok z prodlení za každý den prodlení, počínaje pátým pracovním dnem následujícím po dni splatnosti až do dne platby včetně.	(2) Úrok z prodlení vzniká a) od čtvrtého dne následujícího po původním dni splatnosti daně do dne její platby; stanovení náhradního dne splatnosti daně nemá vliv na určení doby, po kterou vzniká úrok z prodlení, nebo b) ode dne vrácení, použití nebo převedení vratky vzniklé v důsledku stanovení daňového odpočtu nebo daně, anebo předepsání zálohy na daňový odpočet do dne její platby.	
(3) Výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o 14 procentních bodů, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí.	(3) Úrok z prodlení nevzniká a) po dobu posečkáni, b) u nedoplatku vzniklého v důsledku porušení daňové povinnosti zůstavitele, a to ode dne smrti zůstavitele do dne skončení řízení o pozůstalosti, c) v případě příslušenství daně,	
	d) v případě peněžitého plnění v rámci dělené správy.	d) v případě peněžitého plnění v rámci procesní dělené správy.
Pokud je pro daň stanoven náhradní den splatnosti, běží úrok z prodlení počínaje pátým pracovním dnem následujícím po původním dni její splatnosti.	(4) Výše úroku z prodlení odpovídá výši úroku z prodlení podle občanského zákoníku.	(4) Výše úroku z prodlení odpovídá výši úroku z prodlení podle občanského zákoníku. Při určení výše úroku z prodlení se nepřihlíží k přeplatku evidovanému jiným věcně nepřislušným správcem daně, který nebyl použit k úhradě nedoplatku, u kterého úrok z prodlení vzniká.
	(5) Úrok z prodlení je splatný dnem, ve kterém jsou splněny zákonné podmínky pro jeho vznik.	

🔍

Komentář:

Povinnost úhrady úroku z prodlení má daňový subjekt motivovat k řádnému a včasnému placení daní a nahradit majetkovou újmu příslušnému rozpočtu způsobenou zpožděním splnění daňové povinnosti. Sankce je tedy závislá na délce prodlení a výši dlužné částky.

Jak podle ZSDP, tak podle DŘ, je daňový subjekt v prodlení už v případě, kdy daň neuhradí v den její splatnosti. Sankce (**úrok z prodlení**) se však dle DŘ do roku 2020 začal uplatňovat až počínaje pátým dnem následujícím po původním dni splatnosti. Důvodem je skutečnost, že již více než rok je za úhradu daně počítán až okamžik, kdy je platba připsána na účet správce daně (a nikoli okamžik, kdy je odepsána z účtu daňového subjektu). **Čtyřdenní odklad pro počítání úroku z prodlení** tak má zajistit dostatečnou dobu pro převod peněz správci daně např. v případech, kdy chce daňový subjekt v poslední den lhůty pro podání daňového přiznání zároveň zadat příkaz k úhradě do banky. Od roku 2021 je tato lhůta pro výpočet úroku zkrácena o jeden den, a úrok začíná nabíhat již od čtvrtého dne následujícího **po původním dni splatnosti daně** do dne její úhrady. Případně jiné stanovení náhradní splatnosti daně na určení rozhodného okamžiku nemá vliv. Úročení končí dnem zaplacení dlužné jistiny, ze které je úrok počítán. Úrok z prodlení vzniká ze zákona za každý den prodlení, a k tomuto dni je také splatný.

Redakčně zkráceno